

રેકી વિદ્યા નિકેતન

VOLUME 6 ISSUE 4

April 2014

CONTENT

તંત્રીલેખ.....01	ભજ ગોવિંદમ્ - શ્લોક ચોથો.....02	કુદરતના ખોળે બેસીને.....03
ગાઢ મિત્રતા.....04	મારી પાસે બધું જ છે!.....05	આશ્રમજ્ઞાન.....06

એવો વિકલ્પ જે અસ્તિત્વમાં નથી...

તંત્રી લેખ

જેમ જેમ વ્યક્તિ જીવનની યાત્રામાં આગળ વધતો જાય છે. તેમ તેમ તે જુદા જુદા માર્ગો અને જુદા જુદા સમયે ઠોકરો ખાતો જાય છે. આ માર્ગો વાસ્તવમાં એવા વિકલ્પો છે જે માનવીના જીવનને પ્રગટ કરે છે. છેલ્લાં કેટલાંક વર્ષોથી હું મારા અનેક સાધકોના જીવનમાં આવી અલગ-અલગ પરિસ્થિતિનું અવલોકન કરતો હોઉં છું. જેમાં મોટે ભાગે એવી પરિસ્થિતિ નિર્માણ થાય છે જેમાં તેમના પરિવાર તેમ જ તેમના આધ્યાત્મિક માર્ગ વચ્ચે સંઘર્ષ ઉત્પન્ન થાય છે. દરેક વખતે હું આવી પરિસ્થિતિ જોઉં છું, ત્યારે મને ભગવદ્ ગીતા યાદ આવે છે, જેનો હું અતિશય સમર્થક છું. મને લાગે છે કે ભગવદ્ ગીતા એ માનવ મનની માર્ગદર્શિકા છે, જે જીવનના દરેક પથ પર માર્ગદર્શન પૂરું પાડે છે. કુરુક્ષેત્રની લડાઈ વખતે યુદ્ધના મેદાનમાં રાજા અર્જુનના મનમાં સંઘર્ષ ઉત્પન્ન થયો. તે મહાભારતની લડાઈથી દૂર ભાગવા માગતો હતો. ત્યારે ભગવાન કૃષ્ણને તેમાં હસ્તક્ષેપ કરવો પડ્યો અને તેમણે ત્યારે ભગવદ્ ગીતા જેવું દિવ્ય કાવ્ય સમજાવ્યું, જેથી તેના મનમાં ઉદભવેલો સંઘર્ષ દૂર થયો.

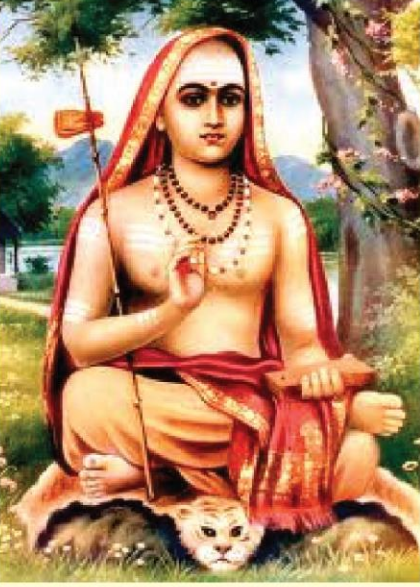
સામાન્ય સાધક તેના જીવનમાં ભગવાન કૃષ્ણની ઉપસ્થિતિ અનુભવી શકતો નથી તેથી આવી પરિસ્થિતિમાં તેણે પોતે જ નિર્ણયો લેવાના હોય છે. મોટે ભાગે, મારી દ્રષ્ટિએ પતિ કે પત્નીને શંકા ઉત્પન્ન થાય છે. પતિ કે પત્ની મુક્તિના માર્ગે જવા માટે પરિવારને છોડીને જતા રહેશે એવી અસુરક્ષા ઉત્પન્ન થાય છે. વાસ્તવમાં પરિવારને છોડીને જતા રહેશે એ ખ્યાલ પોતે જ અસુરક્ષા અને ગેરસમજને લીધે ઘડી કાઢ્યો હોય છે. કોઈએ કશું જ છોડવાનું નથી, અને સાધનાની બાબતમાં તો દરેકે ખરાબ આદતો તેમ જ ભૂતકાળની સ્મૃતિઓને છોડવા સિવાય કશું જ છોડવાનું હોતું નથી. મને લાગે છે કે મોટે ભાગે આવું પતિ-પત્નીમાં બનતું જોવામાં આવે છે. બંનેમાંથી એક એવું માને છે કે તેના જીવનસાથીએ કોઈ પણ આધ્યાત્મિક પ્રોગ્રામમાં ભાગ લેવો નહીં અને પોતાનો પૂરતો સમય પરિવારના સભ્યોને આપવો. કમનસીબે, તેમને એ સમજાતું નથી કે તેમનો જીવનસાથી આ દિવ્ય માર્ગે આગળ વધવા માટે પસંદ કરવામાં આવ્યો છે અને તેને જીવનનો બીજો વિકલ્પ કે જેમાં ભૌતિક દુનિયા, વ્યવસાય માટે મુસાફરીઓ કે ધંધાદારી પાર્ટીઓમાં ભાગ લેવાનું છોડવાનું છે. આ માટે બીજો કોઈ માર્ગ નથી. એવી લાગણી કે જેમાં તેનો જીવનસાથી પરિવાર સાથે સમય પસાર કરે તેવી પોતાની અપેક્ષા છે, તે ચાલીસી પછીનો વિકલ્પ નથી. તેઓ એવા વિકલ્પનું સર્જન કરે છે જે વાસ્તવમાં અસ્તિત્વમાં જ નથી. પતિ કે પત્નીને ઘેર રાખવા હોય અને તે પાછલી જિંદગીમાં નિરાશાવાદી ન બને તે માટે માત્ર આ બે વિકલ્પો છે.

મારી સમક્ષ એક એવી પરિસ્થિતિ આવી છે જેમાં પતિ માને છે કે પત્નીએ 30 વર્ષનાં લગ્ન જીવન પછી પણ ઘર જ સંભાળવું જોઈએ. તે આ દિવ્ય માર્ગે જાય તેના માટે તેને ખુશી નથી. તેનો જીવન માટેનો ખ્યાલ હજુ એવો જ છે કે સાથે રહેવું, પરંતુ ભગવાન ન કરે ને તેની પત્ની બીમાર પડે અને તે શહેરમાં રહે તો તેનો રોગ વધારે પ્રબળ બને છે અને તેને બીજે લઈ જવાની જરૂરત છે, તો ત્યારે પતિ શું કરશે ? હજુ તેને શહેરમાં જ ગોંધી રાખશે અને તેના જીવનને જોખમમાં મૂકશે કે કશે બહાર લઈ જશે ! તમને એવું નથી લાગતું કે પત્નીને જ્યાં જવું ગમે ત્યાં તેની સાથે જવાથી પણ સાથે રહી શકાય છે ? પરંતુ માલિકીભાવ આવે ત્યારે પહેલો વિકલ્પ જ સાચો લાગે છે.

- અજીત સર

ભજ ગોવિંદમ્ (શ્લોક યોથો)

નલિનીદલગતગલમતિતરલં તદજીવિતમતિશયચપલમ્ ।
વિદ્ધિ વ્યાધ્યભિમાનગસ્તં લોકં શોકહતં ય સમસ્તમ્ ॥ 4 ॥

કમળની પાંખડી પર કંપન કરી રહેલાં પાણીનાં ટીપાંની જેમ જીવન અસ્થિર છે, તમારે સમજવું જોઈએ કે આખા વિશ્વ પર રોગો તેમ જ અહંકારનો પ્રહાર થઈ રહ્યો છે અને તેથી સમગ્ર વિશ્વ ઉદિગ્ધ છે.

આ એવો સુવિચાર છે જે દરેક ધર્મના, દરેક ગ્રંથમાં લખાયેલો છે. આપણા સંતો તેમ જ દૃષ્ટાઓ કહેતા જ આવ્યા છે કે આ જીવન તે માયા સિવાય કશું જ નથી, અને તે ખૂબ જ દ્રેક્ષું અને જાણી ન શકાય તેવું છે. કોઈની જિંદગી ક્યારે પૂરી થઈ જશે તે કોઈ જાણી શકતું નથી. કોઈને એ વાતની પણ ખબર પડતી નથી કે તેના બારણે ક્યારે ટકોરા થશે અને તેમને તેની તરફ ધ્યાન દેવા સિવાયનો વિકલ્પ જ નહીં હોય ! ખૂબ જ પવિત્ર ગ્રંથ ગુરુચરિત્રના ઘણા અધ્યાયમાં આ વાત પર પ્રકાશ પાડવામાં આવ્યો છે કે જીવન તો પાણીમાંના પરપોટા જેવું છે. તે ક્યારે ફૂટી જશે અને તેમાં રહેલી હવા બહાર ક્યારે આવી જશે તે કોઈ જાણી શકતું નથી. શ્રી શંકરાચાર્યે અહીં કમળની પાંખડી પર રહેલા જલબિંદુનું ઉદાહરણ આપ્યું છે. તમને ખબર જ હશે કે કમળની પાંખડી પર રહેલાં જલબિંદુને પાંખડી પકડી રાખતી નથી. તે સરકી જાય તેમ હોય છે. પવનની નાની લહેરખી પણ તેને સહેલાઈથી પાડી શકે છે. જીવનનું પણ આવું જ છે. વ્યક્ત સ્વરૂપમાંથી અવ્યક્ત સ્વરૂપ તરફ જવામાં એટલે કે જીવનમાંથી મૃત્યુ તરફ જવામાં માત્ર અમુક ક્ષણો કે તેથી પણ ઓછો સમય લાગે છે.

તેથી વ્યક્તિએ જીવનને ગંભીરતાથી લેવું જોઈએ. તેને વેડફવું ન જોઈએ. બીજી જ ક્ષણે શું થવાનું છે તેની કોઈને ખબર પડતી નથી. હર ક્ષણ આજુબાજુ આવું બનતું આપણે જોઈ રહ્યા છીએ. કમનસીબી એ છે કે મોટાભાગના લોકો જીવનનો આ મર્મ સમજતા નથી. કોઈને પણ ખબર નથી કે ક્યારે કોને હાર્ટ એટેક કે પેરાલિસિસનો હુમલો આવશે, અકસ્માત થશે કે કેન્સર ! આપણે સૌ કર્મ અને સંસ્કારનો ખેલ જાણીએ છીએ અને તે આપણી જિંદગીમાં થતો હોય છે તેનું મહત્ત્વ પણ જાણીએ છીએ. આ જીવન તે આપણા કર્મો અને સંસ્કારોને સાફ કરીને આપણા જીવનની પાટીને સાફ કરવાની તક છે, જેથી આપણું ચૈતન્યનું સ્તર ઉપર ઉઠી શકે. તે સમજ પણ આપણામાં છે, નહીંતર આપણે તે સંસ્કારોના ફેરામાં વારંવાર ફર્યા જ કરીશું. ચાલો આપણે માની લઈએ કે આ લેખ વાંચનારની સરેરાશ ઉંમર 40 વર્ષની છે. માની લઈએ કે આપણે 75 વર્ષ જીવી જઈશું (કોઈ ત્સુનામી, ધરતીકંપ, અકસ્માત, આતંકવાદીઓના હુમલા વગેરેમાંથી બચી જવાય તો). તો આપણી પાસે જીવનનાં સરેરાશ માત્ર 35 વર્ષો છે. માની લઈએ કે આપણે 8 કલાકની ઊંઘ લઈએ છીએ, એટલે દિવસનો ત્રીજો ભાગ તો ઊંઘવામાં જ જતો રહે છે. તે બાદ કરતાં આપણી પાસે જાગૃત જીવનના માત્ર 23.3 વર્ષો બાકી રહ્યાં છે. આ વર્ષોનું દિવસોમાં રૂપાંતર કરીએ તો દરેક પાસે માત્ર 8516 જાગૃત અવસ્થાના દિવસો છે, એટલે કે માત્ર 20384 કલાકો બાકી રહ્યા છે અથવા તો મૃત્યુ આવે તે પહેલાંની માત્ર પાંચ લાખ મિનિટો જ બાકી છે. આ અનુમાનમાં એમ માની લીધું છે કે વ્યક્તિને તે પહેલાં કોઈ ભયાનક રોગ નહીં થાય. હવે કલ્પના કરી શકો છો કે સમય કેવી રીતે પસાર થતો જાય છે ?

કેટલીક વાર મને નવાઈ લાગે છે કે લોકોને અધ્યાત્મિક બનવાની શરમ આવે છે. તે લોકો પાસે એવી દલીલ હોય છે કે એ બધું તો નિવૃત્તિ પછી જ કરાય. તેઓ વર્ષો પહેલાં માનવી દ્વારા અપનાવાયેલો પરંપરાગત દૃષ્ટિકોણ સમજાવે છે. તેઓ એવી પણ વાતો કરે છે કે જાણે હાઈબ્લડ પ્રેશર અને ડાયાબિટીઝ જેવા રોગો 60 વર્ષ પછી જ થવાના હોય ! આજે આવા રોગો 30-40 વર્ષના લોકોમાં અનિયંત્રિત રીતે ફેલાતા જોવા મળે છે. અહીં પેલા લોકોની વાતો લાગુ પડતી નથી. આજે લોકો પાસે સ્વસ્થ રહેવા માટે સમય નથી. ઘણી વખત એવી પરિસ્થિતિ ઉત્પન્ન થાય છે જેમાં વર્ષો પહેલાં મારી પાસે રેડિ શીખેલા લોકો એવું કહેતાં જોવા મળે છે કે જ્યારે જ્યારે તેઓ રેડિ કરે છે ત્યારે તેઓ ખૂબ ખુશ અને સ્વસ્થ રહે છે, પરંતુ સમયના અભાવ અને અન્ય પ્રવૃત્તિઓને લીધે તેઓએ રેડિ લેવાનું બંધ કરી દીધું છે. ત્યારે મને સમજાતું નથી કે કેવો પ્રતિભાવ આપવો. જો કોઈને રેડિ કરવાથી સારું ન લાગતું હોય અને છોડી દે તે વાત માની શકાય તેવી છે. પરંતુ, જો રેડિ લેવાથી તમને સારું લાગતું હોય, તમે સ્વસ્થ રહી શકતા હો તો શા માટે તે લેવાનું બંધ કરવું જોઈએ ? આજકાલ લોકોની પ્રાથમિકતા શું છે? સુખ અને સ્વાસ્થ્ય એ આજકાલ તેમની પ્રાથમિકતાના કમમાં સૌથી છેલ્લે આવે છે આ શ્લોકના રચયિતાને આવી દુઃખ અને ઝઠાણીથી ભરેલી દુનિયાની ખૂબ ચિંતા છે. ધર્મડ અને રોગો તે આધુનિક વિશ્વની નિશાની છે, જે દિવ્યતા અને આનંદથી ખૂબ દૂર છે. જો માનવી જીવનમાં પ્રાથમિકતા કોને આપવી તે સમજે તો તે જીવનનો આનંદ મેળવી શકે.

અમે સાધકોના એક ગ્રુપ સાથે ગંગોત્રી-યમનોત્રીની યાત્રાએ ગયેલા ત્યારનો એક પ્રસંગ યાદ આવે છે. ઋષિકેશમાં જે ઘરમાં અમે રહ્યા હતા તેનો પાંચમાં કે છઠ્ઠામાં ભણતો એક છોકરો મને યાદ આવે છે. તે એપ્રિલ-મે નો સમય હતો, જ્યારે શાળાએ જતાં બાળકોની પરીક્ષાનાં પરિણામ આવતાં હોય છે. તે બાળક ખૂબ ઉદાસ હતો અને ઘરના એક ખૂણામાં બેઠો હતો. પરિણામ આવી ગયું હતું અને તેણે સારો દેખાવ કર્યો ન હતો. એક સાધક કે જે હંમેશાં માનતો હતો કે જીવનમાં ભવિષ્ય માટે ચોક્કસ યોજના જરૂરી છે તે તેની પાસે ગયો. તેણે તે બાળકને ભણતરની ભવિષ્યમાં યોજના કેમ બનાવવી તે વિશે લગભગ કલાક સુધી લેક્ચર આપ્યું. હું અંદરથી તે સાંભળતો હતો. મેં તે સાધકને કહ્યું કે તે પેલા છોકરાને ભવિષ્ય માટે આટલી લાંબી સલાહ કેમ આપી, જેનાથી બાળક વધારે હતાશ થઈ ગયો હતો. તેણે કહ્યું કે તેને એવી ટેવ હતી. મેં તેને પૂછ્યું તારી સલાહ કોઈએ ક્યારેય માની છે ખરી, અને ભવિષ્ય માટે તારી એકેય યોજના કામ આવી છે ખરી? તો તેનો જવાબ ‘ના’ હતો. તો શા માટે તેણે એવા બાળકને સલાહ આપવી જોઈએ જેના આત્મગૌરવનો ભંગ થયો હોય? મેં તેને પૂછ્યું પછી તેણે મને વચન આપ્યું કે કોઈ તેને પૂછશે નહીં તો તે ક્યારેય સલાહ નહીં આપે. જીવનના આ ઉપહાસ છે. પ્રત્યેક વ્યક્તિને ભવિષ્ય માટે સંપત્તિ એકઠી કરવી છે, અને બીજી બાજુ તેઓ તે જ ભવિષ્યની સુરક્ષા માટે વીમા-પોલીસીઓ ખરીદે છે. મનની પેલી બાજુ ક્યાંક આપણને જીવનની અનિશ્ચિતતાની ખબર છે છતાં આપણે તે અંતિમ ધ્યેય સુધી જવા માટે તૈયાર થવાની જવાબદારી લેવા તૈયાર થતા નથી.

કુદરતના ખોળે બેસીને તમારા મૂળ સ્વભાવનો અનુભવ કરો

- કૃપા ચોકસી, રાજકોટ, ભારત

એક વખત હું દેવરુખ આશ્રમના બગીચામાં બેઠી હતી. આપણું ગાર્ડન હવે ખૂબ સુંદર લાગે છે. ખાસ કરીને શિકાગોના જનાર્દન અંકલે તેમાં ફેરફાર કરી નવો ઓપ આપ્યો છે ત્યારથી. હવે ત્યાં હરિયાળી લોન છે, કેટલાંય રંગ-બેરંગી ફૂલોના છોડવાઓ છે અને કુવારા પણ છે. તે ખરેખર જોવા જેવું દૃશ્ય છે. અહીં એક બાજુ સ્વામીજી બેઠેલા છે અને બીજી બાજુ આવું સુંદર ગાર્ડન છે. જ્યારે બગીચાને હું જોતી હતી ત્યારે મને નવાઈ લાગી કે આ બગીચાને જોઈને આપણે ખુશી શા માટે થાય છે?

અને મને અંતર્દ્રષ્ટિ મળી કે જ્યારે આપણે સુંદર મજાનાં ફૂલો, હરિયાળી લોન, પંખીઓનો કલરવ, પવનની ઠંડી લહેરોથી ઝુલતી ડાળીઓ, કુવારા વગેરે કુદરતને જોઈએ છીએ, ત્યારે આપણે આપણા મૂળ સ્વભાવ સાથે જોડાઈ જઈએ છીએ. તેમાં પ્રેમ અને શાંતિ છે. એ જ કારણથી આપણે જ્યારે જ્યારે કુદરતને નિહાળીએ છીએ ત્યારે આનંદમાં આવી જઈએ છીએ.

એવી જ રીતે મેં જોયું છે કે જ્યારે આપણે નાનાં બાળકો સાથે હોઈએ છીએ ત્યારે આપણને ખૂબ આનંદ થાય છે, કારણ કે બાળકો તો ખૂબ જ નિર્મળ અને નિર્દોષ હોય છે. તેઓ કુદરતની ખૂબ નજીક હોય છે. તેઓ ખળખળ વહેતાં ઝરણાં જેવાં હોય છે. તેઓ હંમેશાં વર્તમાનમાં રહે છે તેથી આપણને તેમની સાથે આનંદ આવે છે. કદાચ તેમના સહવાસમાં આપણે પણ વર્તમાનમાં આવી જઈએ છીએ તેથી આપણને પણ આનંદ મળે છે.

તે ઉપરાંત, આપણા જીવનમાં એવા કેટલાક લોકો આવે છે જેનો સહવાસ આપણને ખૂબ સુખદ લાગે છે. જ્યારે આપણે તેમની સાથે હોઈએ છીએ ત્યારે આપણે આપણા મૂળ સ્વભાવમાં હોઈએ છીએ. ત્યારે આપણે મુખોટા પહેરવા પડતા નથી. આપણા વિચારોનો તેમના વિચારો સાથે સુમેળ થાય છે અને તેથી સમાન વિચારો ઉદભવે છે. આવા લોકો સાથે રહેવું આપણને ગમે છે. કદાચ આવા લોકો પણ આપણને વર્તમાનમાં લાવી દેતા હશે. જેથી આપણે આપણા મૂળ સ્વભાવનો અનુભવ કરી શકતા હોઈશું. કેટલાક લોકો સાથે આપણને જરાય મજા આવતી નથી અને વિચારો પણ મળતા આવતા નથી. કદાચ એવા લોકો અહંકારી હશે જે આપણને પોતાના વખાણ કરીને અને સલાહ આપીને નીચા દેખાડતા હોય છે. આપણે એ લોકોની કંપનીમાં ગંભીર રહેવું પડે છે તેથી આપણે આપણી વાસ્તવિકતાથી દૂર થઈ જઈએ છીએ. તેઓ આપણું ઊર્જાનું સ્તર નીચું લાવે છે અને જ્યારે આપણું ઊર્જાનું સ્તર નીચું આવે છે ત્યારે સહેલાઈથી આપણે આપણા અપૂર્ણ ભૂતકાળ સાથે જોડાઈ જઈએ છીએ. તેથી આ લોકો લાંબે ગાળે આપણને હતાશ બનાવે છે.

જ્યારે જે લોકો વર્તમાનમાં રહેતા હોય છે તેમ જ જેમની સાથે રહેવું આપણને ગમે છે, તેઓ આપણું ઊર્જાનું સ્તર ઊંચું લાવે છે તેથી આપણને આપણા વાસ્તવિક કે મૂળ સ્વભાવનો અનુભવ થાય છે અને તે છે પ્રેમ. બાળકો સાથે રહેવાથી આવો અનુભવ થાય છે ત્યારે આપણે કશા લેબલની જરૂર નથી કે કંઈ ઓળખની પણ જરૂરત રહેતી નથી. તે સમયે આપણે અહંકારથી પર થઈ જઈએ છીએ અને આરામથી આપણા અંતરાત્માનો અનુભવ કરી શકીએ છીએ. આવું જ કુદરત સાથે બને છે. તેનું માત્ર અસ્તિત્વ છે. કંઈ ઓળખ નથી, જેથી કુદરતમાં બધું જ દિવ્ય હોય છે અને આપણે તેનો અનુભવ કરીએ છીએ.

ફૂલોને રેકિ મોકલો જેથી આપણે પણ કુદરત સાથે જોડાઈ શકીએ. આપણે સહુ જાણીએ છીએ કે આપણી અંદરનું વિશ્વ અને બહારનું વિશ્વ અલગ નથી. ‘યથા પીડે તથા બ્રહ્માંડે’, અર્થાત્ વિશ્વમાં જે બહાર છે તે આપણી અંદર પણ છે.

બીજું, એવા લોકો સાથે રહો જેની સાથે તમને મજા આવે અને તમને ગમે. જે સત્યના માર્ગે છે તેવા લોકો સાથે સત્સંગ કરો, જેથી તમને તમારા મૂળ સ્વભાવનો અનુભવ થઈ શકે. જો શક્ય હોય તો બાળકો સાથે સમય પસાર કરો. રેકિ, ધ્યાન, અગ્નિહોત્ર જેવી સાધના કરો. એવું બધું કરો કે જેથી તમને આનંદ આવે, પણ શરીરને કશી હાનિ ન પહોંચે. આમ કરવાથી જીવન જીવવાનો આનંદ આવશે. સરળ બનો અને જીવનને સરળતાથી, સાદાઈથી માણો, એ જ દિવ્ય જીવન છે.”

ગાઢ મિત્રતા

એક જ ગુરુના બે શિષ્યો જ્ઞાન અને ભક્તિ, આશ્રમમાં સાથે રહી સાધના કરતા હતા. બંને ગાઢ મિત્રો હતા, પરંતુ બંનેની સાધના-પદ્ધતિ અલગ હતી. તે ઉપરાંત, એક વિશેષતા એ પણ હતી કે, ભક્તિની ઉંમર 60 વર્ષની હતી. જ્યારે જ્ઞાનની ઉંમર 40ની હતી. ઘણા સાધકોને આશ્ચર્ય થતું કે, ઉંમરનો આટલો તફાવત છતાં મિત્રતા કેટલી અતૂટ છે!

એક દિવસ જ્ઞાનને વિચાર આવ્યો, તેણે હરિદર્શન માટે યાત્રાએ જવાનું ભક્તિને જણાવ્યું. ભક્તિ ક્યારેય જ્ઞાનની કોઈ વાતનો વિરોધ ન કરતો. બન્ને મિત્રો યાત્રાએ નીકળી પડ્યા. ભક્તિની ચાલ કાયબા જેવી હતી તે શાંતિથી પોતાનું નિત્યકર્મ કરતા કરતા ચાલવા લાગ્યો. ભક્તિની ચાલ ધીમી હતી, પરંતુ સતત ચાલવાની તેને આદત હતી તેથી રસ્તામાં ક્યાંય રોકાતો નહિ. જ્યારે જ્ઞાન સસલાની માફક દોડવા લાગ્યો. યૌવનના થનગનાટ અને હરિદર્શનના ઉત્સાહે ખૂબ જ આગળ નીકળી ગયો. ભક્તિને ખૂબ જ પાછળ રહી ગયેલો જોઈ, જ્ઞાન વિચારવા લાગ્યો. યાત્રાએ સાથે નીકળ્યા છીએ તો થોડી વાર મારા મિત્ર ભક્તિની રાહ જોવું. એ દરમિયાન જે સ્થળે જ્ઞાન પહોંચી ગયેલો ત્યાંના આજુબાજુના દ્રશ્યોનું તે અવલોકન કરવા લાગ્યો, એ દરમિયાન તેને ખૂબ જ જાણવા મળ્યું. ચારે તરફ છવાયેલા હરિયાળાં ખેતરોમાં તે ફર્યો. ત્યારબાદ દૂર દૂર નજર દોડાવી, પરંતુ મિત્ર ભક્તિ ક્યાંય દેખાયો નહિ. તેથી તેણે ફરી દોડવાનું શરૂ કર્યું. અંતે દોડતા દોડતા જ્ઞાન ખૂબ જ થાકી ગયો. તેને થોડો આરામ કરી લેવાનો વિચાર આવ્યો. તેને થયું કે ત્યાં સુધી ભક્તિ પણ આવી જશે. આગળની યાત્રા અમે બંને મિત્રો સાથે વાતો કરતા કરતા પૂરી કરી લઈશું. તેથી નજીકમાં રહેલી સુંદર મજાની ઘાસની પથારી જોઈ તેણે આરામ કરવા વિચાર્યું. ઘાસની કોમળ પથારીમાં ક્યારે ઊંઘ આવી ગઈ તેનો જ્ઞાનને ખ્યાલ જ ન રહ્યો. ધીમે ધીમે ચાલતા ભક્તિ જ્યારે એ માર્ગ પર આવ્યો ત્યારે તેણે પોતાના મિત્ર જ્ઞાનને ઘસઘસાટ ઊંઘતો જોયો. એક ક્ષણ માટે તેને જગાડવાનો વિચાર આવ્યો, પણ પછી એ દોડવાના કારણે ખૂબ થાકી ગયો હશે એમ વિચારીને તેને જગાડવાનું મુલતવી રાખ્યું. તેણે આગળ ચાલવાનું શરૂ કર્યું. તે સાથે સાથે વિચાર એ પણ આવ્યો કે, મારી ચાલવાની ગતિ તો ધીમી છે. હરિદર્શનના સ્થળે મને પહોંચતા તો ખૂબ જ વાર લાગશે, જ્યારે જ્ઞાન તો જાગૃત થતાં તરત દોડવા લાગશે અને પહોંચી જશે. ધીમે ધીમે ભક્તિ તેના યાત્રાના નક્કી કરેલા સ્થળ પર પહોંચવા આવ્યો. આગળ થોડાં પગથિયાં ચડતાં જ હરિનાં દર્શન થઈ શકે તેમ હતાં. ત્યાં જ વિચાર આવ્યો કે, મારો મિત્ર જ્ઞાન કેમ હજુ સુધી ન આવ્યો ? લાગે છે થાકના કારણે તેને ખૂબ જ ઊંઘ આવી ગઈ હશે. મારે તેની રાહ જોવી જોઈએ. જ્યાં સુધી તે નહિ આવે ત્યાં સુધી હું અહીં બેસીને તેની રાહ જોઈશ. ત્યાં જ દોડતો દોડતો જ્ઞાન આવી પહોંચ્યો. તેણે મિત્ર ભક્તિને તેની રાહમાં ઊભેલો જોઈ પૂછ્યું, કેમ અહીં ઊભો છે ? તારી રાહ જોઈ રહ્યો છું. મિત્ર ભક્તિનો જવાબ સાંભળી જ્ઞાન વિચારવા લાગ્યો કે, શું મારા મિત્રએ મારી પ્રતિક્ષામાં હરિદર્શનનો પણ ત્યાગ કર્યો ? જ્ઞાનની મનઃસ્થિતિ જાણી જતા ભક્તિએ આગળ જણાવ્યું, આપણે એક જ ગુરુના, એક જ આશ્રમમાં રહીને સાધના કરતા એક સાથે હરિદર્શનની યાત્રાએ નીકળેલા સહયોગી છીએ. મારાથી તને છોડીને પ્રથમ દર્શન કેમ થાય ! શું મારા સ્થાને તું પહેલાં પહોંચી ગયો હોત તો, તું મારી રાહ ન જુવત? આ સાંભળી જ્ઞાનની આંખો આંસુથી છલકાઈ ગઈ. તેને સમજાઈ ગયું કે, સતત યાત્રા દરમિયાન મારો મિત્ર ભક્તિ કેમ રડતો હોય છે. પ્રથમ વાર જ્ઞાનને આંસુની કિંમત સમજાઈ. બન્ને મિત્રો હરિના દ્વારે ભેટી પડ્યા અને બન્નેએ એક-બીજાનો હાથ પકડી હરિદર્શન માટે દોટ મૂકી...

મિત્રો... આ મારી કલ્પના નથી. જે ધ્યાનમાં દેખાયું તે લખ્યું છે. એક સ્પષ્ટતા જરૂરી છે, માટે કહું છું. ભક્તિની ઉંમર 60 વર્ષ એટલે કે, પ્રૌઢાવસ્થા દર્શાવી છે. એ દ્વારા ભક્તિનું ગાંભીર્ય દર્શાવવાનો પ્રયાસ કર્યો છે. જ્યારે જ્ઞાનની ઉંમર 40 દર્શાવી – સતત શોધ – જીજ્ઞાસા તેમ જ સંશોધન વૃત્તિ દર્શાવી છે.

મિત્રો...ભક્તિ અથવા જ્ઞાન એકલા પણ હરિના દ્વાર પહોંચી હરિદર્શન કરી શકે છે, પરંતુ સાથે મળીને જવાનું દર્શાવીને બંનેનું પૂર્ણત્વ દર્શાવવાનો પ્રયાસ કર્યો છે. છેલ્લે...બંને શિષ્યોને દિવ્ય દ્રષ્ટીથી અશ્રુભીની આંખે આશીર્વાદ પાઠવી સદગુરુએ ધન્યતા અનુભવી.

મારી પાસે બધું જ છે!

ક્યારેય દરિયો ગર્જતો બંધ થશે ?
ક્યારેય નદી વહેતી બંધ થશે ?
ક્યારેય પંખીઓ ગાતાં બંધ થશે ?
ક્યારેય કળીઓનું ખીલવાનું બંધ થશે ?

ક્યારેય કુદરતનું પરિવર્તન અટકી જશે ?
ક્યારેય સૂર્ય પ્રકાશવાનું બંધ કરશે ?
ક્યારેય આકાશ વિસ્તરતું અટકી જશે ?
ક્યારેય તારાઓ ટમટમવાનું બંધ કરશે ?

ક્યારેય કુદરત શ્વાસ લેવાનું બંધ કરશે ?
જ્યારે હૃદયના ધબકારા બંધ ધશે,
ત્યારે ખેલ પૂરો થશે, પડદો પડી જશે,
હું ઇતિહાસ બની જઈશ, પણ કુદરતનું નવસર્જન ચાલુ રહેશે.

કુદરત વિના કશું જ નથી,
પરંતુ નિર્સર્ગ છે તો બધું જ છે.

પ્રોફેસર ભરત ઠાકરની આ કવિતા આધ્યાત્મિકતાનો મર્મ છે અને કહે છે કે સહજ બનો. આ કવિતાની છેલ્લી બે લાઈનમાં આધ્યાત્મિકતાના ખ્યાલનો નીચોડ છે. એમાં એ વાત છે જે આજનું આધુનિક જગત સમજી શકતું નથી અને કુદરત સાથે ચેડા કર્યા કરે છે.

આ કવિતામાં કુદરતની શાશ્વતતા તેમ જ માનવ જીવનની અસ્થિરતાનો ઉલ્લેખ છે. આપણે બધા ઇતિહાસનો એક અંશ બની જઈશું, કારણ કે આપણે સમયને ભૂત, વર્તમાન અને ભવિષ્ય એમ અલગ-અલગ વિભાજિત કરી દીધો છે. જ્યારે કુદરતમાં આવા કશા વિભાજન હોતા નથી, શક્ય છે કે ત્યાં સમયની સમજ જ ન હોય ! શું આપણે સમયથી પર થઈને, ભૂતકાળ કે ભવિષ્યથી પર બનીને શાશ્વત બની શકીશું ?

ગુરુજીની શરૂઆતની અમેરિકાની યાત્રા દરમિયાન ત્યાંના સ્થાનિક ટેલિવિઝન – માધ્યમના રિપોર્ટરોએ તેમને પ્રશ્ન પૂછેલો કે તેઓ લોકોને ભગવાન બનાવવા આવ્યા છે કે કેમ? તેમણે તરત જ જવાબ આપેલો કે, ‘ના, હું તો તે લોકોને માનવ બનાવવા આવ્યો છું.’ હું કોઈને ભગવાન ન બનાવી શકું, કારણ કે આપણે બધા જ ભગવાન છીએ. પરંતુ, ખુશ રહેવા માટે આપણને હવે માનવ બનવાની આવશ્યકતા છે. આપણે આપણા અહંકાર, સ્વાર્થ અને વ્યક્તિત્વને લીધે માનવ બનતા અટકી ગયા છીએ. આ જ વાતની દેવરૂપ આશ્રમમાં ચર્ચા કરતી વખતે તેમણે પુનઃક્રિયા કરી હતી. તેમણે સાધકોને સૂચન કર્યું હતું કે તેઓએ ભગવાન બનવાની જરૂર નથી, પરંતુ ભગવાન જેવા બનવાની આવશ્યકતા છે. તેમણે કહ્યું, “તમે ઈશ્વરને જુઓ, તે બધું જ કરે છે છતાં તે એક પણ વસ્તુનો દાવો કરતો નથી. તે તમને સદાય આશીર્વાદ આપતો રહે છે અને બદલામાં કશાની પણ અપેક્ષા નથી. તેણે તેનાં સદકાર્યોનાં બેનર ક્યારેય નથી લગાવ્યાં. તે ક્યારેય નિતિમતા કે અન્ય વિષય પર ભાષણ કરતો નથી. તે વિશ્વની સૌથી મૌન હસ્તી છે. બીજી બાજુ માણસ, કોઈ કાર્યો કર્યા હોય કે ન હોય તેના બાણગા ફૂકતો રહે છે. ત્યારે ભગવાનને સાંભળવાના પ્રયત્નો કરવા જોઈએ અને માનવીના શોર-બકોરને સાંભળવાનું બંધ કરવું જોઈએ. ઈશ્વર ક્યારેય તેની લડાઈ કરતો નથી. જ્યારે આપણે દરેક વાતમાં ડંડાસ મારતા હોઈએ છીએ. માનવીના સર્જનમાં તેમની સહીઓ મોટા અક્ષરે કરેલી હોય છે. ઈશ્વર ક્યારેય ફૂલો, ફળો, પાણી, હવા વગેરે સર્જન પર કિંમતની કાપલી લગાવતો નથી. આપણે મનુષ્યો કોઈ વસ્તુ તૈયાર થાય તે પહેલાં તેની કિંમતની કાપલીઓ તૈયાર કરી લઈએ છીએ. તેમણે સર્જન કરેલી વસ્તુઓને આપણે વેચીને લોકોને લૂંટીએ છીએ. આપણે તેના જેવા કેમ બની શકતા નથી? શાંત, કાર્યકર્તા, શ્રદ્ધેય, વિશ્વસનીય અને સ્વયંસ્ફૂરિત! તે તેમના આ મૌન પાઠ તમે શીખો એમ ઈચ્છે છે. આપણે તેને માત્ર અનુસરીએ તો આપણે સૌ ખુશ રહી શકીએ.

રેકિ સેમિનારનું સમય-પત્રક

તારીખ	રેકિ ટીચર	સ્થળ	ડિગ્રી
3-4 મે	કૃપા	કોટા	બીજી
3-4 મે	સીમાબહેન	દેવરૂપ	પહેલી
3-4 મે	ભારતીબહેન	અમદાવાદ	પહેલી
10-11 મે	વિશાલ	મુંબઈ	પહેલી
10-11 મે	રાકેશકુમાર	થાણા	પહેલી
17-18 મે	રાકેશકુમાર	નાસિક	પહેલી
17-18 મે	વિશાલ	પૂણે	પહેલી
24-25 મે	વિશાલ	વડોદરા	પહેલી
8-9 જુન	સીમાબહેન	મડગાંવ, ગોવા	બીજી
8-9 જુન	વિશાલ	મડગાંવ, ગોવા	પહેલી
15-16 જુન	વિશાલ	ન્યુ દિલ્લી	પહેલી

અન્ય પ્રસંગો

- ચિલ્ડ્રન સમર રિટ્રિટ – દેવરૂપ આશ્રમ, તા. 10થી 19 મે અને 21થી 30 મે, 2014
- ઈંગ્લિશ પ્રોફિશિયન્સી કોર્સ – ટીચર વિવેક પાંડે, 19 મેથી 30 મે (માત્ર દેવરૂપના લોકો માટે)
- રિસ્પોન્સિબલ પેરેન્ટિંગ ટ્રેઈનિંગ પ્રોગ્રામ, 30-31 મે અને 1 જૂન (દેવરૂપ આશ્રમ)